

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

A TÉNYÁLLÁS MEGALAPOZOTTSÁGA A BÜNTETŐPERBEN

Dr. Háger Tamás

Témavezető: Dr. habil. Elek Balázs Phd
Tanszékvezető egyetemi docens

DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2018

„*Veritas nunquam perit*”
(Az igazság sohasem vész el)¹

1. Bevezető gondolatok

Seneca híres sorait felidézve a jogtudomány képviselőjének, az ítélkező bírónak és különösen az ítélőszék előtt álló állampolgárnak hinnie kell abban, hogy az igazság nem vész el. Dolgozatom a büntetőbírói döntés igen fontos elemeit, az ítéleti tényállás megállapítását, megalapozottságát, a megalapozatlanság okait és kiküszöbölési módjait vizsgálja, érintve a bírói meggyőződés és az igazság fogalmának kérdéseit is, melyek szervesen összefüggnek a tényállás megalapozottságával. A büntetőeljárásról szóló – tizenöt évet „megelő” 1998. évi XIX. törvény² alapelveként nem fogalmazza meg az anyagi igazság elérésének követelményét, mint ahogy a 2017. június 13-án elfogadott és 2018. július 1-jén hatályba lépő új büntetőeljárás törvény [2017. évi XC. törvény (továbbiakban új Be.)] sem. A hatályos törvény azonban a valóságnak megfelelő ténymegállapítási kötelezettségét előírva, az új törvény pedig preambulában és a valóság-hű tényállás megállapítására utalva tükrözi,³ hogy a tényállás megállapítása elválaszthatatlan az igazságtól.

2. A doktori értekezés előzményei és célkitűzései

Az utóbbi években a büntető jogszabályok több esetben és olykor igen jelentős mértékben módosultak. Igaz ez a büntető anyagi jogra, de a büntetőeljárásra is. A magyar büntetőjog fejlődésében az egyik mérföldkő a 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 2013. július 1-jei hatálybalépése, mint ahogy nagyon fontos állomás a büntetőper fejlődésének útján az új büntetőeljárás törvény elfogadása, mely által lényeges jogintézmények kardinális átalakítására került sor. E körben utalok részben a bizonyítás tárgyára, a bizonyítási teherre, a másodfokú eljárással kapcsolatban a felülbírálat terjedelmére, a tényálláshoz kötöttségre vonatkozó nor-

¹ SENECA, Lucius Annaeus, *Tragoediae, Troades*, (PEIPER, Rudolf – RICHTER, Gustav), Teubner, Leipzig, 1921.

² Az eljárási törvények számozásánál ERDEI Árpádot követem. Ennek megfelelően a főbb magyar büntetőeljárás jogszabályok rövidítése: 1896. évi XXXIII. tc. (I. Bp., továbbiakban Bp.), 1951. évi III. tv. (II. Bp.), 1954. évi V. tv. (Bpn.), 1962. évi 8. tvr. (I. Be.), 1973. évi II. tv. (II. Be.). L. ERDEI Árpád, *Tanok és tévtanok a büntetőeljárás jog tudományában*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2011, 12. (A továbbiakban a *Be.* megjelölés sorszám nélkül a hatályos büntetőeljárás törvényt jelent, míg az *új Be.* a 2017. évi XC. törvényt jelenti).

³ Új Be. 163. § (2) bekezdés.

mák lényeges változására. Fellebbviteli bíróként és egyben a jogtudománnyal foglalkozva munkám során naponta találkozom új és új, megoldásra váró jogértelmezési kérdésekkel. A büntetőper kulcsfontosságú része az elsőfokú bírósági eljárásban a tényállás megállapítása, a tényállás helyessége, megalapozottsága és a rendes perorvoslati eljárásokban a revíziót követően az esetleges megalapozatlansági okok megszüntetése. A hatályos törvény igen részletesen, olykor bonyolultan és nehezen áttekinthetően szabályozza a pervitelt és a fő bizonyítási szabályokat, így számos olyan eljárási szabálysértés forrása, amely kihat a tényállás megalapozottságára is. A kutatás megindításához azok a gyakorlati és elméleti tapasztalatok vezettek, melyek a részletes szabályozás ellenére a bizonyítás és ténymegállapítás bizonytalanságát jelzik. A törvény „nehézkességét”, a változás igényét tükrözik a jogpolitikai törekvések is, melyek új büntetőeljárás törvény megalkotását tüzték célul, s ezen törekvések végül a sarkalatosnak minősülő új kódex elfogadásához vezettek. Mind a nyomozásban, mind a bírósági eljárásban problémákat okoz a személyi bizonyítás, elsősorban a terhelti és tanúvallomások perrendszerű elvégzése, a garanciális jogokra való figyelmeztetések törvényes és az ítélkezési gyakorlatnak is megfelelő realizálása, különös tekintettel a hallgatás jogával és tanúvallomás tekintetében a mentességi okokkal kapcsolatos eljárásra. A hatályos törvény nem megfelelő szabályozását jelzi, hogy – a Kúria és az ítélőtáblák útmutatásai ellenére – napjainkig nem alakult ki az országban az egységes gyakorlat például olyan fontos kérdésben, hogy a vádlottat milyen „perjogi menetrend” szerint kell kihallgatni. A kutatás oka másfelől a tényállás megállapításával, megalapozottságával kapcsolatos kérdések hű elméleti és gyakorlati megvívítása iránti igény. A felülbírálatra kerülő ügyekben olykor megalapozatlan a tényállás, melyhez sokszor bizonyítási hiányosság, eljárási szabálysértés vezet. Nem egységes teljesen abban az ítélkezés, hogy mely megalapozatlansági okhoz milyen következmények társulnak. Különösen felmentő ítéletnél tapasztalható a másodfokú eljárásban a hatályon kívül helyezések nagy száma. Marasztaló ítéletnél e szám a Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportja által 2012-ben végzett vizsgálatai szerint jelentősen alacsonyabb,⁴ melynek véleményem szerint csak részben lehet az oka a tényálláshoz kötöttségnek a dolgozatban később részletesen tárgyalt elve. A jogalkalmazásban felmerülő és a jogtudomány által sem egységesen megítélt kérdések beható, tudományos mélységű vizsgálata reményeim szerint olyan válaszokat adhat, melyek egyrészt a még hatályos, valamint a nemsokára hatályba lépő új törvény hatékonyabb, pontosabb alkalmazásához vezetnek. Másfelől a jogalkotás felé is jelezhetnek

⁴ A bíróságok hatályon kívül helyezési gyakorlatának elemzése. Büntető ügyek 2012. http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_2012iimod2_2.pdf (letöltés: 2014. március 28.).

olyan új gondolatokat, melyeket az új Be. elfogadásával eredményesen zárult kodifikáció el-
lenére is érdemes figyelembe vennie a törvényhozásnak a napjaink társadalmi igényének meg-
felelő büntetőeljárás jobbítása érdekében. E gondolatok már átvezetnek a kutatás céljához.
A kutatásnak sokféle *célja* lehet, leggyakoribb közülük a felderítés, a leírás és a magyarázat.
A kutatási célok a gyakorlatban természetesen élesen nem választhatók el, és rendszerint átfed-
dik egymást.⁵

Jelen kutatás célja a vizsgált téma részletes elméleti, dogmatikai és gyakorlati elemzésével
megoldások kínálása a jogalkalmazó és a jogtudomány számára, melyek az alapvető garan-
ciák tiszteletben tartása mellett segíthetik a gyors és szakszerű pervitelt. A kutatás egyes bizo-
nyítási, tényállástani kérdésekben – érintve a másodfokú és harmadfokú eljárást is – próbál
olyan utat meghatározni, mely a tisztességes eljárás követelményeinek megfelelően segítheti az
ítélő bírót és az eljárás más résztvevőit a büntető igazságszolgáltatásban. Különösen hangsú-
lyosnak tartom a tényálláshoz kötöttség elvével, a bizonyítási hibákból és eljárási szabálysér-
tésekből eredő megalapozatlanság, és annak orvoslásával kapcsolatos jogértelmezési kérdése-
ket, melyekben az ítélkezési gyakorlat nem vált teljesen egységessé. Az eljárási feladatok
megosztásának elvéből is eredően olyan jogszabályi környezet és bírói gyakorlat kialakítása
szükséges, mely a bírót mentesíti a vád és a nyomozás esetleges hiányosságainak pótlása alól.
Alapvető követelmény, hogy a bíró nem lehet vádló, elvárható, hogy feladata a vád és a véde-
lem által felkínált bizonyítékok pártatlan mérlegre tétele után kizárólag a döntés legyen. Ezen
elveket az új. Be. már markánsabban kifejezi, mint a hatályos törvény.

A kutatás témáját a dolgozat címének is megfelelően a büntetőügyben a tényállás megállapí-
tásához vezető folyamat, az ítéleti tényállás megállapítása, *megalapozottsága*, az egyes meg-
alapozatlansági okok és a másodfokú, valamint a harmadfokú büntetőeljárásban a ténybeli
hibák elhárításainak módjai alkotják. A kutatás elsődlegesen a hatályos magyar büntetőeljárá-
si törvényen alapuló rendes perorvoslati eljárásokra koncentrálva – az elméleti háttér megvi-
lágításával, valamint a dogmatikai alapok és az ítélkezési gyakorlat elemzésével – kíván vá-
laszt adni a hipotézisekben felvetett kérdésekre, kitérve a már érvényes, de az értekezés lezá-
rásáig még hatályba nem lépett büntetőeljárás törvénynek a témával kapcsolatos fő rendelkezé-
zéseire.

⁵ BABBIE, Earl, *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Hatodik, átdolgozott kiadás* (ford. KENDE Gábor, SZAITZ Mariann, Earl Babbie *The Practice of Social Research* című műve alapján, Wadsworth/Thomson Learning, 2001) Balassi Kiadó, Budapest, 2008, 19-25.

A tényállás megalapozottsága szervesen összefügg a tényállás megállapításához vezető folyamattal, a bizonyítási eljárással, valamint a bírói meggyőződéssel és az igazság bonyolult filozófiai fogalmával. Úgy gondolom, az igazság elérése, elérési lehetőségei szintén nagy jelentőséggel bírnak a büntetőeljárásban. Amint utaltam rá, a kutatás elsősorban a hatályos büntető perjogi normák elméletét és gyakorlatát vizsgálja, azonban a megfelelő tudományos eredmény bemutatásához nem mellőzhető az egyes alapvető jogintézmények vázlatos történeti bemutatása, valamint egyes esetekben összehasonlító módszerrel kitekintés az angolszász és német jognak a témával összefüggő jellemzőire.

A *common law* és a kontinentális jogrend eltérő irányban fejlődött, szükségesnek látom azonban a hazánkat jellemző, kontinentális alapokon nyugvó, ún. vegyes rendszer összevetését az angolszász joggal. Az összehasonlítás – főként a lényeges eltérések miatt – sohasem lehet hasztalan, és így jobban megvilágíthatóak a releváns különbségek, az eltérő történelmi fejlődési gyökerek által a hatályos magyar jog valós problémái, és azok megszüntetésére tett kutatási javaslatok is. Az értekezés egy olyan időpontban születik meg, amikor a magyar büntető perjogban az új eljárási törvény kodifikációja és elfogadása által – különösen az elemzett témában – jelentős változások történtek. Az új törvény ugyanis többek között hangsúlyosabbá teszi a terhelti beismerés konzekvenciáit és törekszik az eljárási feladatok (különösen a vádlói és ítélkezési funkciók) fokozottabb elválasztására.⁶

A kutatás *módszertanával* kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy a kutatás felépítése szerint folyhat deduktív és induktív módon. A deduktív módszer kiindulópontja a hipotézisalkotás, ezt követi a megfigyelés, majd a hipotézis elfogadása vagy elvetése. Az induktív módszernél első lépés a megfigyelés, melyet az összefüggések felismerése és végül a feltételes következtetés követ. Megkülönböztethetjük továbbá módszertanilag az elméleti jellegű és az empirikus kutatást.⁷ Kutatásom alapvetően alkalmazott kutatás, melyben a deduktív módszerek hangsúlyosak elsődlegesen dogmatikai megközelítésből, de kitérve a fontos elméleti kérdésekre is, segítségül hívva a társadalomtudományi empirikus módszereket.

⁶ BELOVICS Ervin – TÓTH Mihály, *Büntető eljárásjog, Harmadik, aktualizált kiadás, Az új 2017. évi büntetőeljárási törvény tankönyve*, HVG-ORAC, Budapest, 2017, 44.

⁷ FÓNAI – CSIKÓS *i.m.* 12-13.

A kutatásom módszerei a következők:

- a) A kutatás egyik alapfontosságú módszere a témát érintő hazai és külföldi szakirodalom forrásainak feltárása, megismerése, rendszerezése, valamint elemzése, mely meghatározó a tudományos eredmények eléréséhez vezető folyamatban.
- b) A tényállás megállapításával, megalapozottságával, a megalapozatlanság okaival összefüggő elméleti és dogmatikai kérdések vizsgálata a jogtudomány álláspontjának figyelembevételével.
- c) A témával kapcsolatos ítélkezési gyakorlat, különösen az ítéletábrák és a Kúria testületi állásfoglalásainak és eseti döntéseinek felderítése, összegyűjtése, tekintettel a szakirodalom által kijelölt határokra. E körben érinti a kutatás az Alkotmánybíróságnak, valamint az Európai Bíróságnak és az Európai Emberi Jogi Bíróságnak a kutatott témával kapcsolatos fontos döntéseit is.
- d) Empirikus módszerek alkalmazása. A társadalomtudomány által alkalmazott módszerek közül kérdőíves felmérés, interjúkészítés és tudomány módszertani szempontból „belsőnek” minősülő megfigyelés igénybe vétele.

3. Az értekezés felépítése

Az értekezés az angol nyelvű absztrakttal együtt kilenc fő részre tagozódik. A *Bevezetés* című *1. fejezetben* jelölöm meg a kutatás indítékát, célját, témáját és területeit. A bevezetés fontos része a hipotézisek megfogalmazása, mely előzetes felvetések elfogadhatóságának vizsgálata áll az értekezés középpontjában. Indokoltnak tartottam a kutatás módszertanával kapcsolatban egy vázlatos szociológiai kitekintést, mert a társadalomkutatás módszertanának meghatározásakor mellőzhetetlen a szociológiai tudományos eredmények felhasználása.

A *2. fejezetben* a tényállás megállapításához vezető folyamat történeti és elméleti hátterét vizsgálom. A tényállás megállapítása egy folyamat, a büntetőeljárás főrendszerén belül a bi-

zonyítás alrendszere érdemben határozza meg a büntetőbírói ténymegállapító tevékenységet, ezért szükségesnek tartottam a történeti kitekintést a külföldi és a hazai jogfejlődésre is.

A dolgozat fő témájának kifejtése a *3. fejezetben* kezdődik. A tényállás megállapítása a büntetőper egyik legfontosabb szegmense. A tényállástani alapvetéseket követően az értekezés megvilágítja a tényállás megállapításának elméleti alapjait, elsősorban a hazai szakirodalom eredményeire támaszkodva, de érintve a külföldi jogirodalmat is. Külön hangsúlyt helyez az elkövetőnek a cselekményhez kötődő pszichés viszonyával kapcsolatos ún. belső, tudati tényekre, melyek tényállásban való megjelenése egyre inkább elfogadott az ítélkezési gyakorlatban, elsősorban a Kúria iránymutató tevékenysége folytán, megkülönböztetve az ún. jogi és a történeti tudati tényeket. A jogi fogalmak nem történeti tények, azonban egyes belső tények már valóban a tényállás részét alkotják, és kihatással vannak a tényálláshoz kötöttség elvére.

A dolgozat elsősorban a perbeli tényállás-megállapítást elemzi, de nem haszontalan röviden a nyomozás és a vád egyes ténymegállapító eljárási cselekményeit sem vizsgálni, ezt az értekezés a *3.2.3. alfejezetben* teszi meg.

A *3.3. alfejezet* a vádelv és a tettazonosság lényeges elméleti, dogmatikai alapjait vizsgálja az Alkotmánybíróság és a Kúria döntéseinek tükrében. Nem vitatom, a vádelv szerteágazó jellege folytán külön értekezés témát is alkothat. A tényállás megállapításakor és a megalapozottság kutatásakor ugyanakkor megkerülhetetlen a vádelv és elsősorban a tettazonosság elve, mely az új Be. szerint is érdemi korlátja a bíróság tényállás-megállapító tevékenységének.

A tényállás megállapítása a már jelzettek szerint elválaszthatatlan az igazság fogalmától, mint ahogy a bírói meggyőződés is alakítja a döntéshozatali folyamatot, amit empirikus kutatási eredményeim bemutatásával is vázol a *3.4. fejezet*.

A *4. fejezet* az értekezés „gerince”, mely a megalapozottság-megalapozatlanság fogalmát vizsgálja, külön alfejezetekben elemezve a klasszikus négy megalapozatlansági okot, a tényállás megállapításának hiányát (a tényállás hiányosságait), a felderítetlenséget, az iratellenességet és a helytelen ténybeli következtetéseket. A dolgozat a hatályos törvényi rendelkezések mellett figyelmet fordít az új Be. több esetben lényeges változást jelentő szabályaira is. Az új Be. még nem lépett hatályba a kézirat lezárásakor, de a kutatás az érvényes törvény nívumot alkotó normáinak vizsgálatát nem mellőzhette.

Az *5. fejezet* a másodfokú eljárásban a megalapozatlanság kiküszöbölésének eseteit taglalja, az elméleti háttér és a dogmatikai megközelítés mellett nagy hangsúlyt helyezve a bírói gya-

korlatra, ahol a konkrét ügyekben életre kelnek az elvontan megfogalmazott perjogi szabályok.

A *6. fejezet* a legújabb kori magyar büntetőeljárás még mindig fiatalnak minősíthető jogintézményét, a harmadfokú eljárást szemlézi, tételesen tárgyalva a másodfellebbezés joghatályát, a felülbírálat terjedelmét, a harmadfokú eljárásban a megalapozottság-megalapozatlanság kérdéseit az új Be. változó szabályainak bemutatása mellett.

A *7. fejezet* fogalmazza meg a hipotézisek igazolását, valamint külön javaslattal él a jogalkotás, a jogalkalmazás és a jogtudomány felé a büntetőeljárás jobbítása és az új törvény gördülékeny alkalmazása érdekében.

A dolgozatot a *8. fejezet* záró gondolatai zárják, valamint külön, a *9. fejezetben* rögzítettem az angol nyelvű összefoglalást.

4. Az értekezés új tudományos eredményei

A kutatás új tudományos eredményeit a dolgozat 7. fejezetében a hipotézisek igazolásáról írtak tükrözik leginkább, de reményeim és meglátásom szerint azok jól nyomon követhetők a főbb szerkezeti egységekben érintett témák részletes tárgyalásából is. A legfontosabb tudományos eredmények egyike – a hosszabb ideje változatlan törvényi szabályozásban fogalmazottaktól eltérően –, hogy egy olyan megalapozottságfogalmat határoztam meg pozitív formában, mely a jogszabályi változásoktól függetlenül irányadó lehet, mert az elméleti alapok, a dogmatika és az alkotmányos elvek is alátámasztják. Mint ismert, a Be. és az új Be. sem rögzíti pozitíve a megalapozottság fogalmát, arra csak a megalapozatlansági okok nemlétéből lehet okszerű következtetést vonni. Vannak azonban olyan kritériumok, melyek alapján egyértelmű fogalom meghatározás is adható, s megítélésem szerint ezzel adós maradt az új kódex, mert a fellebbezési eljárások egyik legfontosabb, a tényálláshoz kötöttség elvéhez szorosan kapcsolódó jogintézménye konkrét törvényi szabályozást igényelne, mint a megalapozatlansági okok.

Az új törvény a jogtudomány eredményeit és a bírói gyakorlatot tükrözve már megkülönbözteti a megalapozatlanság teljes és részbeni formáit, melyekhez olyan releváns jogkövetkezmé-

nyek kapcsolódnak, mint például teljes megalapozatlanságnál a kötelező kasszáció, vagy részbeni megalapozatlanságnál a hiba javításának egyértelmű kötelezettsége.

Kutatási eredményeim alapján igazoltnak találtam, hogy a tényállás megalapozott:

- ha a bíróság a törvényesen lefolytatott bizonyítási eljárást követően (a törvényesen beszerzett, azaz általános vagy speciális bizonyítási tilalmi klauzulával nem érintett bizonyítékok alapján),
- a vád tárgyává tett és az ügyész által bűncselekménynek tartott múltbeli eseményeket a vád keretei között a valóságnak megfelelően, helyesen és hiánymentesen állapítja meg.

Ebből következik negatív oldalról a törvényből is kitűnően, hogy a tényállás megalapozott, ha megalapozatlansági hibában nem szenved. Az új Be. elfogadott törvényszövege a bizonyítás tárgyánál már a valóságnak megfelelést sem emeli ki, csak a vád keretei közötti tényállás valósághű megállapításának kötelmét. Ettől függetlenül vallom, hogy a megalapozottság fogalmától elválaszthatatlan a valóság elérésére való törekvés, lehetőség szerint annak elérése, mely egyben jelzi a tényigazságot és ezáltal az ítélet igazságosságának garanciáját is. Lehet ugyan megalapozott egy tényállás a valóságtól eltérve is, de sosem feledhetjük: a bíróság feladata annak ellenére az igazságszolgáltatás, hogy a törvényalkotás egyre inkább megelégszik a processzuális igazság elérésével.

A tényállás megállapításánál döntő jelentőséggel bírnak a vádelvi szabályok és a tettazonosság, melyek egyrészt garantálják az eljárási feladatok megosztását, a tisztességes eljárásnak megfelelő védelmet, és szoros összefüggésben állnak a *ne bis in idem* (kétszeres értékelés tilalma) elvével. A bíróságot kötik a vád ténybeli keretei. Vád tárgyává nem tett tényeket a bíróság még bizonyítottnak találtságuk ellenére sem értékelhet külön büntetőjogilag. Annak azonban nincs akadálya, hogy az ügyész által jogilag önállóan nem értékelt, de a vádirati tényállás részét képező cselekményt minősítse.

Igazoltnak találtam a vádelvvel és az abból fakadó tettazonosság elvével kapcsolatban megfogalmazott hipotézist is. Az értekezés 3.3. számú alfejezetében, nagy figyelmet fordítva a történeti és elméleti alapokra, dogmatikai síkon és az ítélkezési gyakorlatra is kitekintve vizsgáltam többoldalúan a kérdést. A tettazonosság fontos záloga az eljárási feladatok megosztása elv érvényesülésének, a fair eljárásnak, a vád elleni megfelelő védekezésnek, mint ahogy szín-

tén meghatározó a kétszeres értékelés tilalmának elvével összefüggésben. E körben a jogirodalmi álláspontok egységesek és mindez vezethető le dogmatikailag is, valamint a jogalkalmazói gyakorlat is igazolta a felvetéseket.

A vád ténybeli keretei döntőek a bíróság ténymegállapító tevékenysége során. Az elméleti háttér és a dogmatikai elemzések egyértelműen megvilágították, hogy a bíróságot kötik a vád keretei. Eltérőek voltak azonban a jogirodalmi álláspontok és részben az ítélkezési gyakorlat a tekintetben, hogy a bíróság bizonyítottságuk esetén vád tárgyává nem tett tényeket értékelhet-e jogilag, mint ahogy abban, hogy az ügyész által jogilag külön nem értékelt, de a vádirati tényállás részét képező eseményeket a bíróság külön minősítheti-e. E kérdéskörben a tettazonosság „kemény” és „puha” nézete ütköztek. Egyes jogirodalmi érvek szerint a bíróság csak az ügyész által minősíteni indítványozott tényállást (tényállásrészt) értékelheti jogilag, más álláspontok szerint a vádba foglalt eseményeket ügyészi értékelés nélkül is minősítheti a bíróság. Kitekintve a jogelméleti alapokra, elemezve az Alkotmánybíróság és a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) gyakorlatát, bizonyítottan látom, hogy a bíróság olyan vádirati tényállásrészt is minősíthet, melynek jogi értékelését külön az ügyész nem indítványozza. Ez elsősorban abból vezethető le, hogy a vád ténybeli keretei kötik a bíróságot, de az ügyész jogi álláspontja a cselekmény minősítését illetően nem. A tettazonosság puhább nézeteit valló elméletek mellett az értekezésben kifejtettek szerint a felvetést erősítik meg részben a másodfellebbezés joghatályára vonatkozó szabályok, azonban elsősorban a vádelvi szabály, miszerint a vád tárgyává tett cselekmény Btk. szerinti minősítésére vonatkozó indítványához a bíróság nincs kötve. Láthatjuk, hogy az ítélkezési gyakorlat áttöri a vádelv kemény szabályát, mely lehet, hogy részleges ellentétben áll a vádmonopóliummal és a váddal való rendelkezéssel, de véleményem szerint megfelel a tisztességes eljárás követelményeinek. Arra azonban a kutatás eredményei alapján nem látok alapot, hogy a bíróság a vádban egyáltalán nem szereplő tényekhez fűzzön önálló joghatást. Külön büncselekmény megállapítására a vádhoz képest vádbeli tények hiányában nincs lehetőség, bár vizsgálataim eredményei alapján úgy látom, arra sem, miszerint a bíróság akár minősítő körülmény megállapításához szükséges „többlet tényeket” foglaljon ítéletébe vádirati tények hiányában.

A tényállás megállapításakor nem mellőzhetők az objektív tények rögzítése mellett azon tudati tények sem, amelyek nem a tettazonosság keretébe tartozó cselekmény jogi minősítését határozzák meg. Az ún. jogi tudati tények – mint a büntető törvény általános és különös részé-

ben meghatározott jogi fogalmak – ekként a bűnösség, és annak formája ugyanakkor nem a történeti tényállásba tartoznak, hanem az ítélet jogi indokolásának részét képezik.

A külvilágban az emberi magatartás következtében megjelenő külső (objektív) tények mellett egyes, az elkövetőnek a cselekményéhez fűződő pszichés viszonyát tükröző belső (tudati) tények is a tényállás részét alkotják. Igazoltnak találom a vizsgálataim alapján – elsősorban a jogelméleti kutatások eredményeire és a Kúria iránymutató döntéseire tekintettel –, hogy az ún. *történeti* tudati tények, melyek az anyagi jogi normától jól elhatárolhatóan a cselekményhez fűződő pszichikus viszonyt jelzik, a történeti tényállás részei, s ez nem csak lehetőség, mert például az orgazda tudattartalma, vagy a csaló csalárd tudati oldala olyan ténykérdések, melyek a tényállás fő elemei, és meghatározzák a cselekmény jogi minősítését. E felvetést a jogirodalom és a Kúria döntései egyértelműen alátámasztják, mint ahogy azt is, hogy a Btk. általános vagy különös részében megjelenő fogalmak, így különösen az általános részi bűnösség fogalom és formái olyan tisztán jogi kategóriák, melyeknek nem a tényállás részét kell alkotniuk, hanem a jogi indokolásba tartoznak.

A jog- és ténykérdések a büntetőperben elválaszthatók, de szinergiájuk az egész eljárásban kimutatható, szükséges azonban a dogmatikai különbségtétel, hogy milyen tudati elemek jelenhetnek meg az ítéletben és melyek nem, és ennek elsősorban a tényálláshoz kötöttség elve, valamint a másodfokú bíróság revíziós lehetőségei tekintetében van nagy jelentősége.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást egyes esetekben részben, ritkábban teljes mértékben megalapozatlannak ítéli. A megalapozatlanság okai egyrészt bizonyítási hiányosságokból, másfelől a bizonyíték elsőfokú bírósági felhasználása esetén eljárási szabálysértésekből erednek. A felhasználás mellőzése is megalapozatlansághoz vezethet, mert esetleg releváns bizonyíték értékelés nélkül marad.

Igazolt ez a hipotézis is. Az empirikus felmérések, a közvetlen megfigyeléseim, az áttekintett ügyek, az elméleti háttér és a dogmatikai vizsgálódás mellett megerősítették, hogy a másodfokú felülbírálatra kerülő elsőfokú ítéletek tényállása egyes esetekben részben, ritkábban teljes mértékben megalapozatlan. Részleges, kisebb súlyú megalapozatlanságot viszonylag gyakran állapít meg a másodfokú bíróság. A kasszáció – az empirikus felmérések tükrében, tekintettel a statisztikai adatokra is – viszonylag ritka és egyre inkább háttérbe szorul a Kúria törvényesség a jogorvoslat érdekében rendkívüli jogorvoslati eljárásban hozott iránymutató döntéseinek megfelelően. A megalapozatlanság elsősorban bizonyítási hiányosságból, hibából

ered. Tipikus a felderítetlenség és az azzal összefüggő hiányosság, melynek oka, hogy a bíróság nem vizsgálta meg valamely lényeges tényre vonatkozó és egyébként rendelkezésre álló bizonyítékot, vagy nem kellő mélységben vizsgálta meg az érintett bizonyítási eszközt, illetve nem oldotta fel a releváns bizonyítási eszközök között az ellentmondásokat. Az elméleti kutatás, a dogmatikai megközelítés és az empirikus vizsgálatok is egyhangúan alátámasztották, hogy a felderítetlenség elsősorban a bizonyítás hibáihoz köthető.

A felderítetlenség másfelől eljárási szabálysértésből is bekövetkezhet. Ha a bíróság bizonyítási tilalom megszegésével beszerzett vagy vizsgált bizonyítékokra alapítja a tényeket, a másodfokú bíróság a hiba észlelése esetén ilyen bizonyítékokra tényeket nem alapozhat, ezáltal releváns tény bizonyítékalap nélkül marad, azaz a tényállás felderítetlen lesz. Emellett a felhasználás mellőzése is teremthet felderítetlenségben megnyilvánuló, főként részleges megalapozatlanságot. Az eljárási szabályok megtartása, különösen a bizonyítási normák precíz betartása ennek megfelelően jelentős hatással van a bíróság tényállás-megállapító tevékenységére, és ezáltal a megalapozatlansági okok létrejöttére is.

A megalapozatlansági okok a másodfokú eljárásban viszonylag széles körben, a harmadfokú eljárásban korlátozottabban orvosolhatók. A kontinentális vegyes rendszerű hagyományokon alapuló büntetőeljárásunkban a megalapozatlanság kiküszöbölésével kapcsolatos felülbírálat terjedelme szabályozható az officialitás és az ügyféli rendelkezési jog (jogorvoslathoz kötöttség) megfelelő egyensúlyának kialakításával.

Igazoltnak találok e hipotézist is. A megalapozatlanság ugyanis a másodfokú eljárásban valóban viszonylag széles körben orvosolható. A másodfokú bíróság bizonyítást folytathat le, egyes bizonyítékokat közvetlenül maga is megvizsgálhat, sőt széles terjedelmű bizonyítást is felvehet, mely megfelelő záloga a megalapozatlanság elhárításának. A másodfokú bíróság reformációs jogkörében a vádlott javára eltérő tényállást is megállapíthat, mely a vádlott felmentéséhez vezethet. A vádlott terhére a hatályos törvény szerint ugyanakkor ilyen nagyreformációra nincs mód, azonban a Be.-kodifikáció áttörést hozhat e körben, és szakítva a magyar perjogi hagyományokkal a másodfokú bíróságot is kvázi ténybírói jogkörrel ruházta fel.

A harmadfokú eljárásban ugyanakkor a megalapozatlansági okok a hatályos törvény szerint korlátozottabban háríthatók el. Ennek döntő oka, hogy a harmadfokú eljárásban bizonyításnak

nincs helye, így a perjogi eszközök lényegesen szűkebbek a másodfokú eljáráshoz képest, mert például lényeges tényre vonatkozó felderítetlenség – melynek elhárításához tipikusan bizonyítás szükséges – kiküszöbölésére nincs törvényes lehetőség. Álláspontom szerint a harmadfokú eljárásban csak a részleges, kevésbé súlyos megalapozatlanság hárítható el, mely főként hiányosságból, részbeni iratellenességből, vagy helytelen ténybeli következtetésből ered. További korlát, hogy a hatályos törvény a harmadfokú eljárásban kifejezetten nem rögzíti a nagyreformáció lehetőségét a vádlott javára sem. Bár e tekintetben eltérően más álláspontoktól, az a véleményem, hogy a Be. 385. § felhatalmazása alapján a másodfokú eljárás normáinak megfelelően nem kizárt a vádlott javára ilyen irányú döntés. Ettől függetlenül, *de lege ferenda* javaslandó, hogy az eljárási törvény tegye kifejezetten lehetővé a harmadfokú eljárásban is legalább a vádlott javára az eltérő tényállás megállapítását, azaz a másodfokú ítéleten alapuló tényállás érdemi megváltoztatása mellett a vádlott felmentését.

A megalapozatlanság kiküszöbölésével kapcsolatban a felülbírálat terjedelme, illetve abból is eredően a másodfokú bíróság döntési lehetőségei véleményem szerint a hivatalból való eljárás és a jogorvoslati kötétség megfelelő egyensúlyának megteremtésével szabályozható. A hatályos eljárási törvény ezt az egyensúlyt még nem éri el, mert jelentős a súlya a hivatalból való eljárásnak és a büntetőjogi főkérdésekben a teljes revízió szintén ezen egyensúly ellen ható tényező. A jogalkotás feladata azért olyan másodfokú normarendszer kialakítása, melyben a felülbírálat terjedelmét, és ezzel összefüggésben értelemszerűen a másodfokú bíróság döntési lehetőségeit és kötelezettségeit a jogorvoslat iránya szabja meg. Az új Be. kodifikációs anyaga már ezen egyensúly felé mutat. Az eljárások elhúzódásának megakadályozása, a hatályon kívül helyezések számának csökkentése, az elsőfokú és a másodfokú bíróságok munkaterhének csökkentése érdekében olyan szabályozást látok indokoltnak, melyben a jogorvoslat iránya meghatározza a felülbírálatot. A hivatalból való eljárás elve pedig érvényesül abban, hogy a másodfokú bíróság az abszolút hatályon kívül helyezési okok fennállását a felbontás okára és céljára tekintet nélkül vizsgálja. Ilyen eljárás álláspontom szerint megfelel az európai standardoknak, tisztességesnek minősül és megfelel azon társadalmi elvárásnak, mely a hatékony, gyors, célszerű és szakszerű büntetőítélkezés elérését célozza. Olyan törvényi háttér megteremtése szükséges, mely lehetővé teszi az ún. „monstre” perek elkerülését, valamint az akár hónapok munkájával járó, több száz, vagy akár ezer oldalas ítéletek megírásának kötelezettségét. Ehhez kapcsolódva, *de lege ferenda* emelem ki, hogy a bírósági határozat indokolásának terjedelmét is célszerű lenne észszerű keretek között tartani, mert napjainkban a nagy ügyek számának növekedésével már nem biztosítható az időszerű ítélkezés, ha a

bíróknak a fellebbezés irányától függetlenül valamennyi ítéleti rendelkezést részletesen meg kell indokolniuk.

Úgy gondolom, az új Be. megalkotásával a büntetőeljárás nagyobb mérvű reformjára bizonyos ideig nem kerül sor, az új kódex rendelkezései a gyakorlatban mutatják meg majd időtálló voltukat vagy a változtatás szükségességét. A kodifikáció lezárta ellenére indokolt azonban összegezve megfogalmazni, hogy milyen módosítások és javaslatok tehetik még hatékonyabbá a büntetőeljárást, továbbra is oltalmazva a garanciális elveket.

A jogalkotás számára

- A bizonyítás tárgyával és a bíróság tényállás-felderítési kötelezettségével kapcsolatban a „vád keretei közötti” a valósághű tényállás-megállapítás kötelme helyett legalább elvárásként célszerű lenne előírni a valóság elérésére törekvést.
- Indokoltnak tartom változatlanul, hogy a jogalkotó a büntetőeljárás törvényben pozitív formában fogalmazza meg a megalapozottságot. E kardinális jogintézmény főbb elemeinek meghatározására az értekezés szolgálhat – a gyakorlati tapasztalatokat is figyelembe vevő – elméleti alapot.
- Helyeslem a teljes és részleges megalapozatlanság törvényi szintű elválasztását, azonban a teljes megalapozatlanság túl szűken lett szabályozva. Úgy látom, hogy a központi tényeket érintő helytelen ténybeli következtetések is vezethetnek teljes, a felülbírált ítélet megsemmisítéséhez vezető döntéshez, melynek lehetőségét a törvényben biztosítani kellene.
- Az ítélkezési gyakorlatban mutatkozik majd meg, hogy a másodfokú bíróság ténybíró-sági szereppel való felruházása és a vádlott terhére a ténybeli nagyreformáció megte-remtése gyorsítja, célszerűbbé teszi-e a büntetőeljárást. Vallom azonban Király Tibor nyomán, hogy az elsőfokú bíróság minősül alapvetően a ténybírósnak, és nem lehet feladata a másodfokú bíróságnak az új törvény szerint már javítható ténybeli vagy per-jogi hiba esetén akár az egész elsőfokú bizonyítás újbóli lefolytatása és a bizonyíték-rendszer átértékelése. Ez feltétlen átgondolandó a jövő jogalkotásában.

- A megalapozatlanság miatti hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés lehetőségének megteremtése nem gyorsítja feltétlenül az eljárást, a jövőben a gyakorlati tapasztalatok tükrében mindenképpen meg kell vizsgálni, hogy indokolt-e a magyar büntetőeljárás rendszerétől alapvetően „idegen”, új megoldás fenntartása.
- A harmadfokú büntetőeljárásban indokolt lenne a másodfokú nyilvános ülésen lehetőséget teremteni a vádlott meghallgatására a büntetéskiszabási körülményekre nézve, ami biztosíthatná a szankciót meghatározó tényállásrész teljes megalapozottságát.

A jogalkalmazásnak

A jogalkalmazót a törvény köti, különösen olyan jogágban, ahol a kiterjesztő értelmezésnek, analógia alkalmazásának nincs helye. A törvények azonban minden élethelyzetet, perjogi szituációt nem szabályozhatnak, ezért továbbra is nagy jelentősége lesz majd a bírói gyakorlatnak, elsősorban a Kúria alkotmányos kötelezettségéből eredő iránymutatásainak. A Kúria hatása vitathatatlan az új törvény megszületésére, úgy látom azonban, hogy a jövőben folyamatosan szükséges legfőbb bírói fórumunknak is vizsgálnia, miszerint a ténybeli nagyreformációt támogató javaslatai, különösen az ügyész „perújításszerű” fellebbezési lehetőségei valóban megfelelő eszközei-e az eljárás gyorsításának és a hatályon kívül helyezések száma csökkentésének. A nagyreformáció hatékony eszköz lehet, azonban az új szabályozás nem vezethet oda, hogy a másodfokú bíróság mintegy „átvegye” az elsőfokú bíróság tényállás-megállapítási (ténybírói) szerepét, e „hitvallomásomban” évtizedes elsőfokú és fellebbezési bírói tapasztalatom is megerősítenek.

A jogtudomány részére

Az új. Be. megalkotása és hatályba lépése után nagy feladat előtt áll a jogtudomány is. Több új, a magyar jogban eddig nem élő jogintézmény került bevezetésre, emellett hosszú évtizedekig szilárd jogintézmények (megalapozottság, megalapozatlansági okok, a másodfokú eljárásban a megalapozatlanság orvoslása, a hatályon kívül helyező végzés támadhatósága) változnak jelentős módon, mely változásokra a jogtudománynak reagálni kell és reményeim szerint reagálni is fog. Különösen fontosnak tartom majd a gyakorlati tapasztalatok birtokában a vádlott terhére a ténybeli nagyreformáció és a tényálláshoz kötöttség alapos vizsgálatát.

A magyar jogirodalom napjainkig gazdag a büntetőeljárás statikus részét alkotó jogintézmények (az eljárás személyei, alapvető jogok, kényszerintézkedések, a bizonyítás általános szabályai) elemzésével kapcsolatban, azonban úgy vélem, a tényállás megállapítása, a megalapozottság, a megalapozatlanság orvoslása elméleti oldalról kissé elhanyagolt jogterület, melyre fokozottabb figyelmet kell szánnia a jogtudománynak, hogy megfelelő utat mutasson a jogalkotás és a jogalkalmazás számára.

Nyilvántartási szám: DEENK/142/2018.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Háger Tamás
Neptun kód: TYT06M
Doktori Iskola: Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10038596

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (41)

- Háger, T.:** A büntetőítélet iratellenességéből fakadó részbeni megalapozatlansága, a tényhiba kiküszöbölése a másodfokú büntetőeljárásban.
Jogtudományi Közöny 73 (4), 210-213, 2018. ISSN: 0021-7166.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
- Háger, T.:** A terhelt figyelmeztetés és joghatásai a vádlott kihallgatásakor az elsőfokú bírósági tárgyaláson az új büntetőeljárás törvény rendelkezései alapján.
Büntetőjogi Szemle 7 (1), 36-42, 2018. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
- Háger, T.:** A tényállás megállapításának hiánya és a ténymegállapítások hiányosságai a büntetőügyben.
Ügyvédek Lapja 57 (1), 6-8, 2018. ISSN: 1216-9102.
- Háger, T.:** A megalapozottság és a megalapozatlanság a harmadfokú büntetőeljárásban, a megalapozatlanság jogkövetkezmenyei.
Büntetőjogi Szemle 6 (2), 78-85, 2017. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
- Háger, T.:** A tényállás megállapítása a büntetőperben, a tudati tények megjelenése a tényállásban.
Jura 23 (1), 238-246, 2017. ISSN: 1218-0793.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
- Háger, T.:** A bizonyítás és a terhelt vallomás egyes kérdései.
In: *Tanulmányok a Debreceni Ítéltábla 10 éves évfordulójára*. Szerk.: Szilágyiné Karsai Andrea, Elek Balázs, Debreceni Ítéltábla, Debrecen, 160-168, 2016. ISBN: 9789631248388

7. **Háger, T.:** A környezet alkotmányos és büntetőjogi védelme, különös tekintettel a vizek élővilágának oltalmára.
Büntetőjogi Szemle 4 (1-2), 27-37, 2016. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
8. **Háger, T.:** A bizonyítási kísérlet kriminál-taktikájának hatása a bírói döntésre az élet elleni bűnügyekben.
Jogtudományi közlöny 70 (4), 218-225, 2015. ISSN: 0021-7166.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
9. **Háger, T.:** A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezések mint alapvető alkotmányos, garanciális szabályok.
Büntetőjogi Szemle 4 (3), 68-75, 2015. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
10. **Háger, T.:** A demokrácia fontos alappillérei, a bírói függetlenség és a tisztességes eljárás: "Fair trial and judicial independence".
Jogtudományi Közlöny 70 (3), 167-170, 2015. ISSN: 0021-7166
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A.
11. **Háger, T.:** A tényálláshoz kötöttség kérdései a büntetőperben.
In: Úton a bírói meggyőződés felé: a készülő büntetőeljárás törvény kodifikációja. Szerk.: Elek Balázs, Miskolczi Barna, Print-art Press, Debrecen, 127-139, 2015. ISBN: 9789638996367
12. **Háger, T.:** Az igazság keresése a büntetőperben.
In: Az ítélőmesterség dilemmái : tanulmányok Dr. Remes Zoltán bíró emlékére. Szerk.: Elek Balázs, Fázsi László, Printart-Press, Debrecen, 141-158, 2015. ISBN: 9789638996343
13. **Háger, T.:** Publicity as one of the safeguards of fair trial in criminal procedure.
Curentul Juridic. 60 (1), 199-214, 2015. ISSN: 1224-9173.
14. **Háger, T.:** A bírói meggyőződés, szubjektív elemek a büntető ítékezésben.
Jura 20 (2), 72-78, 2014. ISSN: 1218-0793.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
15. **Háger, T.:** A harmadfokú büntetőeljárás egyes központi kérdései, különös tekintettel a harmadfokú bíróság ügydöntő határozataira.
Miskolci Jogi Szemle 9 (2), 29-48, 2014. ISSN: 1788-0386.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
16. **Háger, T.:** A határozat, a jogorvoslat és a jogerő egyes kérdései a büntetőperben.
In: Igazság, ideál és valóság : tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Elek Balázs, Háger Tamás, Tóth Andrea Noémi, DE ÁJK Büntető Eljárásjogi Tanszék, Debrecen, 182-195, 2014. ISBN: 9789634736745

17. **Háger, T.:** A költségvetési család pénzügyi, anyagi jogi és bizonyítási alapjai, különös tekintettel a terhelt vallomására.
Jogelméleti Szemle 1, 20-37, 2014. ISSN: 1588-080X.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D
18. **Háger, T.:** A magyar büntető igazságszolgáltatás az államalapítást követő első századokban a római és az európai jogfejlődés tükrében.
Debreceni Jogi Műhely 11 (1-2), [1-29], 2014. ISSN: 1786-5158.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D
19. **Háger, T.:** A nyilvánosság mint a tisztességes eljárás egyik garanciája a büntetőperben.
Pro futuro 4 (1), 46-61, 2014. ISSN: 2063-1987.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
20. **Háger, T.:** A terhelti vallomás mint személyi bizonyíték a nyomozásban.
Belügyi Szemle 62 (11), 22-38, 2014. ISSN: 2062-9494.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
21. **Háger, T.:** Abszolút eljárási szabálysértések az elsőfokú büntetőperben.
Büntetőjogi Szemle 3 (2), 49-56, 2014. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
22. **Háger, T.:** Egyes elhárítható tanúvallomási akadályok a büntetőperben: (A hozzátartozói viszonytal és az önvádra kötelezés tilalmával összefüggő mentességi okok).
Magyar Jog 61 (7-8), 425-432, 2014. ISSN: 0025-0147.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
23. **Háger, T.:** Gondolatok a büntetőeljárás fogalmáról és a bizonyítás elméleti háttéréről.
Iustum Aequum Salutare 10 (3), 51-64, 2014. ISSN: 1787-3223.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
24. Szerk. Elek, B., **Háger, T.**, Tóth, A. N.: Igazság, ideál és valóság: tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére. DE ÁJK Büntető Eljárásjogi Tanszék, Debrecen, 385 p., 2014.
ISBN: 9789634736745
25. **Háger, T.:** Védői pozícióból a tanú eljárási helyzetébe?
Magyar Jog 61 (1), 11-15, 2014. ISSN: 0025-0147.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
26. Törő, B., **Háger, T.:** A fellebbezés elintézése a harmadfokú büntetőeljárásban.
Debreceni Jogi Műhely 10 (3), 120-137, 2013. EISSN: 1786-5158.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D

27. **Háger, T.:** A megalapozatlanság kiküszöböléséhez vezető folyamat a másodfokú büntetőperben.
Jogelméleti Szemle. 2, 29-43, 2013. ISSN: 1588-080X.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D
28. **Háger, T.:** A másodfellebbezés joghatálya, a felülbírálat terjedelme és a tényálláshoz kötöttség a harmadfokú bírósági eljárásban.
Büntetőjogi Szemle 2 (1-2.), 19-29, 2013. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
29. Tóth, A. N., **Háger, T.:** A terhelt vallomása a büntetőeljárás bírósági szakaszában, egyes eljárási szabálysértések megítélése.
Miskolci Jogi Szemle 8 (2), 78-91, 2013. ISSN: 1788-0386.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
30. **Háger, T.:** Az érdekellentétben megnyilvánuló védői kizárási ok a büntetőeljárásban.
Ügyvédek Lapja 1 (2), 2-6, 2013. ISSN: 1216-9102.
31. **Háger, T.:** Az ítéleti tényállás megalapozottságával kapcsolatos egyes kérdések a büntetőperben.
Jogelméleti Szemle. 2 (1), 31-44, 2013. ISSN: 1588-080X.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D
32. **Háger, T.:** Az ügyvédi titoktartással kapcsolatos relatív tanúvallomási akadály a büntetőperben.
Jura 2, 61-66, 2013. ISSN: 1218-0793.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
33. **Háger, T.:** A tárgyalás előkészítésének egyes kérdései az elme ítélszéke előtt című válogatott írásairól.
Jogelméleti Szemle 14 (4), [1-17], 2013. ISSN: 1588-080X.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D
34. **Háger, T.:** Védelem a kiemelt jelentőségű büntetőügyekben.
Ügyvédek Lapja 1 (5), 14-17, 2013. ISSN: 1216-9102.
35. **Háger, T.:** Új tényállás a büntető törvényben: a tanúvallomás jogosulatlan megtagadása.
Büntetőjogi Szemle 2 (3), 36-43, 2013. ISSN: 2063-8183.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C
36. Tóth, A. N., **Háger, T.:** A szakértői bizonyítással kapcsolatos eljárási szabálysértések és azok jogkövetelményei a büntetőperben.
In: Az orvosszakértő a büntetőeljárásban. Szerk.: Elek Balázs, Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke, Debrecen, 87-98, 2012. ISBN: 9879634735496

37. Kardos, S., **Háger, T.**: Az első fokon megállapított tényállás megalapozatlanságának orvoslása - a tényálláshoz kötöttség elve [Be 351-352.].
Debreceni Jogi Műhely. 8 (2), [1-4], 2011. EISSN: 1786-5158.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D
38. **Háger, T.**, Bencze, M.: Gondolatok a tanút a büntetőperben megillető relatív mentességi jogról.
Bírák Lapja 26 (1), 93-99, 2007. ISSN: 1217-0224.
39. **Háger, T.**, Bencze, M.: A bizonyítási eszközök néhány problémája a magyar büntetőeljárásban.
Bírák Lapja 2, 105-115, 2006. ISSN: 1217-0224.
40. Kardos, S., Gömöri, O., **Háger, T.**: A debreceni Ítéletábrla indítványa az Alkotmánybírósághoz.
Fundamentum 10 (1), 113-118, 2006. ISSN: 1417-2844.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
41. **Háger, T.**, Bencze, M.: Miranda és társai vs. bizonyítási gyakorlat a magyar büntetőeljárásban.
Kontroll. 1, 22-32, 2006. ISSN: 1785-2730.

További közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (10)

42. Elek, B., **Háger, T.**: A perbíró dilemmája az alkalmazandó büntető törvényről.
Ügyvédek Lapja 1 (3), 2-5, 2014. ISSN: 1216-9102.
43. Elek, B., **Háger, T.**: Köszöntő.
In: Igazság, ideál és valóság : tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére.
Szerk.: Elek Balázs, Háger Tamás, Tóth Andrea Noémi, DE ÁJK Büntető Eljárásjogi
Tanszék, Debrecen, 7, 2014. ISBN: 9789634736745
44. **Háger, T.**: A jogerő és a végrehajthatóság fontos kérdései a büntetőperben - recenzio Elek
Balázs A jogerő a büntetőeljárásban című monográfiájához.
Ügyészek Lapja 2, 73-80, 2013. ISSN: 1217-7059.
45. **Háger, T.**: Új szabadságelvonással járó szankció a büntető törvényben (Gondolatok az
elzárásról).
In: Doktoranduszok fóruma : Miskolc, 2013. november 7. : Állam- és Jogtudományi Kar
szekciókiadványa. Szerk.: Stipta István, ME Tudományszervezési és Nk. Oszt., Miskolc, 99-
104, 2013.
46. Kardos, S., **Háger, T.**: A bírói határozat végrehajthatósága, a határozat jogerősítő záradékkal
való ellátása.
Debreceni Jogi Műhely. 8 (2), [1-14], 2011. EISSN: 1786-5158.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: D

47. **Háger, T.:** A büntetőeljárásban a másodfokú tárgyalás és nyilvános ülés, valamint a harmadfokú nyilvános ülés lefolytatása és jegyzőkönyvezése. [Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar], [Miskolc], 20 p., 2011.
48. **Háger, T.:** A tárgyalás előkészítésének egyes kérdései az elsőfokú büntetőeljárásban. [Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar], [Miskolc], 13 p., 2011.
49. Kardos, S., **Háger, T.:** Büntetőperben a másodfokú határozatok szerkesztése. [Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar], [Miskolc], 15 p., 2011.
50. Lakatos, Z., **Háger, T.:** A büntető elsőfokú tárgyalás menetrendje, jegyzőkönyvi mintája. [Debreceni Ítéltábla], [Debrecen], [50 p.], 2006.
51. Kardos, S., **Háger, T.:** A büntető másodfokú határozatok, perújítási határozatok. [Debreceni Ítéltábla], [Debrecen], [50 p.], 2006.

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága irányelvei szerint:

„A” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 14, melyek közül az értekezés alapjául szolgál:

14

„D” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 8, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 7

„C” kategóriás folyóiratban megjelent publikációk: 7, melyek közül az értekezés alapjául szolgál: 7

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2018.05.08.

Theses of Doctor of Philosophy (PhD) Dissertation

THE SUBSTANTIATEDNESS OF THE FACTS OF THE CASE IN CRIMINAL ACTION

Dr. Tamás HÁGER

Supervisor: Dr. habil. Balázs Elek Phd
Associate professor and head of department

UNIVERSITY OF DEBRECEN
Géza Marton Doctoral School of Legal Studies

Debrecen, 2018

„*Veritas nunquam perit*”
(The truth never dies)⁸

1. Introduction

When remembering the famous words of Seneca, a representative of legal sciences, the decision-making judge and especially the citizen standing in front of the judicial bench must have faith in the notion that truth never dies. My dissertation examines the most important elements of the decision made by the trial judge – the establishment and the substantiatedness of the judgmental facts of the case, the reasons for its unsubstantiatedness and ways to eliminate that –, while touching upon the problems of judicial conviction and the notion of truth, which are integral to the substantiatedness of the facts of the case. The fifteen-year "old" Act XIX of 1998 on Criminal Procedure⁹ does not formulate the requirement of reaching the substantive truth as a basic principle, nor does the new law on criminal procedure [Act XC of 2017 (henceforth new CP)] that has been validated on June 13th 2017 and would be put into force on July 1st 2018. However, both the law currently in force, by assessing the duty of truthfully establishing the facts, and the new law, in its preamble and by referring to the establishment of a truthful statement of facts¹⁰, reflect that the establishment of the facts of the case is inseparable from truth.

8 SENECA, Lucius Annaeus, *Tragoediae, Troades*, (PEIPER, Rudolf – RICHTER, Gustav), Teubner, Leipzig, 1921.

9 In the numbering of procedural acts, I am following the method of Árpád ERDEI. According to that, the abbreviations of the main Hungarian legal regulations of criminal procedure are as follows: Act XXXIII of 1896 (PJPc I, henceforth PJPc), Act III of 1951 (PJPc II), Act V of 1954 (PJPcN), Decree Law 8 of 1962 (CP I), Act II of 1973 (CP II). See: Árpád ERDEI, *Tanok és tévtanok a büntetőeljárásjog tudományában*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2011, 12. (Henceforth, the abbreviation *CP* without a number shall indicate the law of criminal procedure in force, while *new CP* shall indicate the Act XC of 2017.

10 New CP, Section 163 (2)

2. The preludes and goals of the doctoral dissertation

In recent years, penal law has been modified in many cases and sometimes to a significant extent. This is true for penal substantive law, but for criminal procedure as well. One of the milestones in the development of Hungarian criminal law was the putting of Act C of 2012 (henceforth CC) in force on July 1st 2013, just like the acceptance of the new criminal procedural law is a very important point in the development of criminal suits, as a result of which, serious alterations of significant legal institutes had taken place. In this regard, I am referring partly to the subject of verification, the burden of proof, and in connection with the secondary procedure, to the significant changes in the norms regarding the scope of the review and the restrictions as to the facts of the case. As a judge of the Court of Appeal and as someone researching legal science, I come across more and more new problems of legal interpretation waiting to be solved during my work on a daily basis. The establishment of the facts of the case, the truthfulness and substantiatedness of the facts of the case and the elimination of the incidental reasons of unsubstantiatedness after a revision during the orderly procedure of appeal are key elements of the criminal case during the procedure of the court of first instance. The law in force regulates legal process and the main rules of verification in a very detailed, and sometimes – in my opinion – complicated and confusing manner, which leads to many procedural violations that have an influence on the substantiatedness of the facts of the case. The practical and theoretical experiences that initiated the research were the ones that indicate the uncertainty of verification and the establishment of the facts of the case, in spite of the detailed regulation. The "ponderousness" of the law and the need for change are reflected in the endeavors in legal politics aiming for the formulation of a new law of criminal procedure, and which endeavors finally led to the acceptance of the new code that proved to be pivotal. During both the investigation and the trial procedure, the orderly execution of personal verification – primarily the hearing of defendant and witness confessions – is problematic, along with the legal realization of reminding to the guaranteed rights in a way that agrees to the procedure of judgment, with special attention to the procedure in connection with the right to remain silent and with the grounds for exemption when giving a testimony. The inadequate regulations of the law in force is represented by the fact that in spite of the guidelines of the Supreme Court and the Courts of Appeal, no uniform practice has been established for important problems like what the "schedule of litigation" should be when the defendant is inter-

rogated. Another reason for the research was the need for a faithful theoretical and practical exposition of questions regarding the establishment and the substantiatedness of the facts of the case. The statement of facts in cases being revised is sometimes unsubstantiated, which can mostly be a result of insufficiency in verification or a procedural infringement. It is not universally decided which consequences belong to which reason of unsubstantiatedness. One can find a bigger amount of annulments especially with acquittals in the second instance. With negative rulings, this number is significantly lower according to the investigations of the Legal Practice Analysis Group of the Penal Department of the Supreme Court done in 2012¹¹, the reason for which can, in my opinion, only partially be the principle of being restricted to the facts of the case discussed later in detail by the dissertation. I am hoping that investigating the questions that arise during legal practice and that are not judged in a uniform way by legal science profoundly and with a scientific depth could provide answers that may lead to the more effective and precise application of both the law in force and the new law soon to be put in force. On the other hand, they might indicate new thoughts toward legislation that would be worth to be taken into consideration by legislators in spite of the codification closed successfully by the acceptance of the new CP, for the sake of improving the criminal procedure that is in accordance with the expectations of today's society. These thoughts lead us already toward the aim of the research. A research may have many *aims*, the most common of these are exploration, description and explanation. The aims of the research cannot of course be sharply distinguished and they usually are overlapping.¹²

The aim of this dissertation is to offer such solutions to those who apply the law and to legal science by a detailed theoretical, dogmatic and practical analysis of the topic under investigation that might facilitate a fast and professional trial procedure as long as the fundamental guarantees are respected. The research is trying to determine a path in certain questions related to verification and the facts of the case – considering the second and third instance as well – that could assist the judge and other participants of the procedure in penal jurisdiction in accordance with the requirements of an uncorrupted procedure. I consider those questions of legal interpretation in connection with the principle of the restriction as to the facts of the case, with the unsubstantiatedness resulting from mistakes in verification and procedural violations and with the remedy of it, where the judicial practice has not become fully uniform,

11 A bíróságok hatályon kívül helyezési gyakorlatának elemzése. Büntető ügyek 2012. http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemen_y_2012iimod2_2.pdf (download: March 28th, 2014).

12 BABBIE, Earl, *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Hatodik, átdolgozott kiadás*, (trans. KENDE Gábor, SZAITZ Mariann, Earl Babbie *The Practice of Social Research*), Wadsworth/Thomson Learning, 2001.) Balassi Kiadó, Budapest, 2008, pg. 19-25

especially significant. Supported also by the principle of sharing the procedural tasks, it has become necessary to formulate a legal environment and judicial practice that acquits the judge of making up for the incidental shortcomings of prosecution and the investigation. It is a fundamental requirement that the judge could not be the prosecutor, his or her task can be expected to be only the making of a decision after impartially weighing the evidence offered by both the prosecution and the defense. These principles are expressed more firmly already in the new CP, compared to the law in force.

The topic of the research is made up – as reflected in the title of the dissertation as well – by the process leading up to the establishment of the facts of the case in the criminal case, by the establishment and *substantiatedness* of the facts of the case, and by the methods of eliminating both the particular reasons for unsubstantiatedness and the factual mistakes of the second and third instance of the criminal procedure. The research is trying to provide answers to the questions raised in the assumptions primarily by concentrating on the orderly procedures of appeal based on the Hungarian law of criminal procedure currently in force, by the exposition of the theoretical background, and by the analysis of the dogmatic basis and the judicial practice, mentioning the topic-related main provisions of the law on criminal procedure that is already valid, but not in force before the closure of the dissertation.

The substantiatedness of the facts of the case is closely connected to the procedure leading to the establishment of the facts of the case, to the procedure of verification, to the judicial conviction and the complicated philosophical notion of truth. I think that the attainment of truth, and the possibilities of achieving it also have a great significance in the criminal procedure. As I was previously referring to it, the research primarily examines the theory and practice of the penal litigation norms currently in force, but in order to present the appropriate scientific results, one cannot omit the schematic historical introduction of the particular fundamental institutes of law, and in certain cases, a comparative outlook to the related characteristics of Anglo-Saxon and German law. The "Common law" and the Continental Law both developed in different directions, nevertheless, I still consider it necessary to compare the so-called mixed system in Hungary based on continental grounds against Anglo-Saxon law. The comparison, mainly because of the important differences, can never be useless, and thus, the real problems of Hungarian law in force and the research suggestions for their elimination can be examined in a better light considering the relevant variations and the different roots of historical development. The dissertation is written at a time when the codification and acceptance of the new CP in Hungarian penal law is causing significant changes – especially in the topic

under research. Namely, the new CP – among other things – puts a greater emphasis on the consequences of the confession of the defendant, and strives to separate the procedural tasks (especially the functions of prosecution and judgment) even further.¹³

Regarding the *methodology* of the research, we can establish that the structure of the research can be deductive and inductive. The starting point of the deductive method is the forming of an assumption, followed by observation, and after that, either the acknowledgment or dismissal of the assumption. With the inductive method, the first step is observation, followed by the recognition of interrelations and finally, by a conditional conclusion. Furthermore, in methodology, we can distinguish theoretical and empirical research¹⁴. My research is fundamentally an applied research, during which the greatest emphasis is on deductive methods primarily through a dogmatic approach, but important theoretical questions are mentioned as well, relying on empirical methods borrowed from social science.

The methods of my research are the following:

- a) One of the methods of the research that has key importance is to explore, get to know, systematize and analyze the sources of Hungarian and foreign special literature related to the topic, which has a definitive role in the process of reaching scientific results.
- b) The examination of the theoretical and dogmatic questions related to the establishment of the facts of the case, the substantiatedness of the facts of the case, and the reasons for unsubstantiatedness, considering the standpoint of legal science.
- c) The exploration and collection of the judicial practice examples related to the topic, especially the corporative commitments and ad-hoc decisions of the regional courts and the Supreme Court, considering the boundaries set by the special literature. In this regard, the research also touches on the important decisions of the Court of Constitution, the European Court of Justice and the European Court of Human Rights that are relevant to the topic of the research.

13 BELOVICS Ervin – TÓTH Mihály, *Büntető eljárásjog, Harmadik, Aktualizált Kiadás, Az új 2017. évi büntetőeljárás törvény tankönyve*, HVG-ORAC, Budapest, 2017, pg. 44

14 FÓNAI – CSIKÓS *i.m.* pg. 12-13

- d) Application of empirical methods. The utilization of methods used by social science, such as surveying by questionnaire, making interviews and monitoring that qualifies as "internal" according to science-methodology.

3. The structure of the dissertation

The dissertation has nine main parts, including the English-language abstract. I am indicating the motivation, goal, topic and scope of the research in *chapter 1* entitled *Introduction*. An important part of the introduction is the formulation of assumptions, and the examination of the validity of these preliminary assumptions is the main focus of the dissertation. I have deemed it reasonable to include a schematic sociological outlook as far as the methodology of the research was concerned, as when defining a methodology for social research, one cannot ignore the scientific results of sociology.

In *chapter 2*, I am investigating the historical and theoretical background of the procedure leading up to the establishment of the facts of the case. The establishment of the facts of the case is a process, in the main system of criminal procedure, the sub-system of verification determines the establishment of the facts of the case by the trial judge upon its merits, and this is why I considered it important to have a historical outlook on the evolution of foreign and Hungarian law as well.

The exposition of the main topic of the dissertation begins in chapter 3. The establishment of the facts of the case in the criminal trial is one of the most important segments of judgment. After discussing the essentials concerning the facts of the case, the dissertation exposes the theoretical basics of the establishment of the facts of the case, citing primarily the results of the Hungarian special literature, but mentioning foreign sources as well. It puts special emphasis on the so-called internal, conscious facts in connection with the psychological relation between the perpetrator and the act, the inclusion of which in the facts of the case is getting more and more accepted in the judicial practice, primarily due to the exemplary actions of the Supreme Court differentiating between the so-called legal and historical conscious facts. Legal notions are not historical facts, however, certain internal facts can indeed be part of the facts of the case and can influence the principle of the restriction as to the facts of the case.

The dissertation analyzes primarily the establishment of the facts of the case at trial, but it is also useful to shortly examine certain acts of the investigation and prosecution during the procedure of establishing the facts of the case – the dissertation does this in subsection 3.2.3.

Subsection 3.3 examines the important theoretical and dogmatic fundamentals of the principle of prosecution and the identity of the facts stated in the indictment and the judgment, in the light of the decisions made by the Court of Constitution and the Supreme Court. I agree that the complexity of the principle of prosecution would justify a dissertation on its own. However, when establishing the facts of the case and investigating substantiatedness, the principle of prosecution and primarily, the principle of the identity of the facts stated in the indictment and the judgment are unavoidable, the latter being a substantive limit on the court when establishing the facts of the case even according to the new CP.

As stated above, the establishment of the facts of the case is inseparable from the notion of truth, just as the judicial conviction is having an influence on the decision-making process, which is presented by subsection 3.4. by introducing the results of my empirical research.

Chapter 4 is the "backbone" of the dissertation, examining the notions of substantiatedness-unsubstantiatedness, analyzing the four classic reasons for unsubstantiatedness in separate subsections – the lack of the establishment of the facts of the case (the deficiencies of the facts of the case), the lack of detection, being contrary to documentary evidence, and the incorrect factual conclusions. The dissertation considers – along with the provisions of the law currently in force – the regulations of the new CP that come with significant changes in many cases. The new CP had not been in force at the time of the closing of the manuscript, but the research could not neglect the examination of the new norms of the valid law.

Chapter 5 covers the cases of eliminating unsubstantiatedness in the secondary procedure, putting great emphasis not only on the theoretical background and the dogmatic approach, but also on judicial practice, where the abstract rules of litigation come to life through exact cases. *Chapter 6* reviews a legal institute of the criminal procedure of modern Hungary that still qualifies as juvenile – the third-instance procedure, discussing in an itemized way the legal validity of secondary appeal, the terms of revision, and the questions of substantiatedness-unsubstantiatedness in the third-instance procedure, while introducing the shifting regulations of the new CP.

Chapter 7 formulates the verification of the assumptions, and presents a particular suggestion toward legislation, law enforcement and legal science for the sake of improving criminal procedure and the smooth application of the new law.

The dissertation is closed by the closing thoughts of *chapter 8*, and I have separately added the English-language summary in *chapter 9*.

4. The new scientific results of the dissertation

The new scientific results of the research are reflected best by what is written about the verification of assumptions in chapter 7 of the dissertation, but I hope and think that these can also be followed up well by reading the detailed discussion of the topics referred to in the main structural sections. One of the most important scientific results is that, contrary to what is formulated in the legal regulations that have remained unchanged for a long time now, I have determined a notion of substantiatedness from a positive point of view, which could provide a guideline regardless of changes in legislation, as it is supported by theoretical basics, dogmatics and constitutional principles. As it is known, neither the CP, nor the new CP establishes the notion of substantiatedness in a positive way, one can only draw a rational conclusion about it based on the lack of reasons for unsubstantiatedness. However, there are certain criteria, based on which one could provide a clear-cut definition, and this is still something that the new CP owes us in my opinion, as one of the most important legal institutes of the appeal procedures closely connected to the principle of the restriction as to the facts of the case would require concrete legal regulation, in addition to the reasons for unsubstantiatedness.

The new CP, reflecting both the results of legal science and judicial practice, already differentiates between total and partial unsubstantiatedness, to which relevant legal consequences connect, such as the obligatory cassation in case of total unsubstantiatedness, and the unequivocal duty to correct a mistake in case of partial unsubstantiatedness.

Based on the results of my research, I found it validated that the facts of the case are substantiated, if:

- the court, following the lawful conduct of the procedure of verification (based on lawfully obtained evidence not influenced by a general or special prohibition clause of verification),
- establishes the facts of the case in the framework of prosecution – past events made the subject of prosecution and considered a crime by the prosecutor – in a true and correct way and in their entirety.

As it marks out from the law as well, it follows from this notion in a negative way that the facts of the case are substantiated, if they do not contain an error of unsubstantiatedness (the four classic reasons). The accepted text of the new CP law does not even underline the veracity when describing the subject of verification, it only emphasizes the duty of establishing the facts of the case in the framework of prosecution in a truthful way. In spite of that, my opinion is that the notion of substantiatedness is inseparable from the pursuit of truth, and from the reaching of truth as far as it is possible, which indicates the truth of the facts and consequently, the guarantee of the truthfulness of the decision as well. The facts of the case might be substantiated even when they differ from reality, but we must never forget: the task of the court is to do justice, in spite legislation being more and more inclined to settle for reaching processual justice.

When establishing the facts of the case, the regulations of the principle of prosecution and the identity of the facts stated in the indictment and the judgment have a decisive significance, which on the one hand guarantee the sharing of the procedural tasks and a defense that is fit for a fair procedure, and on the other hand, are in close connection with the principle of *ne bis in idem*. The court is bound by the factual framework of prosecution. Facts that had not been made subject of prosecution cannot be evaluated by the court separately according to criminal law, even if they were found verified. There is no impediment however regarding the qualification of an act that has not been independently evaluated legally by the prosecutor, but is part of the facts of the case in the indictment.

We can consider the assumption regarding the principle of prosecution and the ensuing principle of identity of the facts stated in the indictment and the judgment also as verified. In subsection 3.3 of the dissertation, I have been examining the question from many sides, with great attention to historical and theoretical basics, dogmatically, and with an outlook to judicial practice. The identity of the facts stated in the indictment and the judgment is as im-

portant a requirement for the emergence of the principle of sharing of the procedural tasks, for a fair procedure and for an appropriate defense against prosecution, as it is in connection with the principle of *ne bis in idem*. In this regard, the viewpoints of legal literature are uniform, and this can be deduced in a dogmatic way, and law enforcement practice verifies assumptions as well.

The factual framework of prosecution is conclusive during the activity of the court establishing facts. Both the theoretical background and dogmatic analysis clearly underlined that the court is bound by the framework of the prosecution. However, different legal literature viewpoints and, partially, judicial practice were disagreeing whether the court can evaluate facts that are not made the subject of the accusation after being verified legally, and whether the court can separately qualify events that were not separately evaluated by the prosecutor but are part of the facts of the case in the indictment. In this regard, there was a clash between the "strict" and "soft" views of the identity of the facts stated in the indictment and the judgment. According to certain arguments of legal literature, the court can evaluate the facts of the case (or part of the facts of the case) legally only when they were motioned for qualification by the prosecutor, and according to other standpoints, the court can qualify events included in the indictment without a prosecutor's evaluation as well. After an outlook on the basics of legal theory and analyzing the practice of the Constitutional Court and the Supreme Court of Justice, I consider it verified that the court can qualify part of the facts of the case in the indictment, when its legal evaluation is not motioned separately by the prosecutor. This is deducible primarily from the fact that the court is bound by the factual framework of the prosecution, but not by the legal standpoint of the prosecutor regarding the qualification of the action. According to what is discussed in the dissertation, the assumption is partly supported by – besides the theories embracing the softer views of the identity of the facts stated in the indictment and the judgment – the rules applying to the legal authority of the secondary appeal, but primarily by the rule of the principle of prosecution, according to which the court is not bound to the motion regarding the CC-based qualification of the action that is made to be the subject of accusation. We can see that the judicial practice breaks through the strict regulation of the principle of prosecution, which might partly be in contrast with the monopoly of prosecution and the disposal of prosecution, but in my opinion it does meet the requirements of a fair procedure. However, based on the results of my research, I do not see the validity of the court bestowing legal effect upon facts not included in the indictment at all. It is not possible to establish a crime separately from prosecution in absence of accusatory facts, but the results of my research show, that neither can the court include in

its decision "surplus facts" that might even be necessary for the establishment of an upgrading circumstance in absence of accusatory facts.

At the time of the establishment of the facts of the case, besides recording the objective facts, one cannot neglect the conscious facts which do not determine the legal qualification of an action that belongs to the scope of the identity of the facts stated in the indictment and the judgment. The so-called legal conscious facts, like the legal notions defined in the general and special part of penal law, thus, culpability and its form, do not belong to the historical facts of the case however, but are a part of the legal cause of the decision.

Besides the external (objective) facts appearing in the outside world as a result of human behavior, certain internal (conscious) facts reflecting the psychological relation between the perpetrator and their action also belong to the statement of facts. I find it validated based on my research – considering primarily the results of legal theory research and the exemplary decisions of the Supreme Court of Justice – that the so-called *historical* conscious facts, which signify the mentioned psychological relation in a way that is clearly distinguishable from the norm of substantive law, are part of the historical statement of facts, and this is not only a possibility, as for example the content of consciousness of a resetter, or the deceptive conscious side of a fraud are matters of fact that are the main elements of the statement of facts and determine the legal qualification of the action as well. This suggestion is clearly supported by legal literature and the decisions of the Supreme Court of Justice, along with the concept that the notions appearing in the general or special part of CC, especially like the notion of culpability in the general part and its forms are such purely legal categories that do not need to make up a part of the statement of facts, but belong to the legal justification.

Legal and factual questions can be separated in a criminal case, but their synergy is traceable during the whole procedure, however, it is necessary to have a dogmatic differentiation regarding what conscious elements can or cannot appear in the decision, and this has a great significance primarily in light of the principle of the restriction as to the facts of the case and the possibilities of the court of appeals for revision.

The statement of facts established by the primary court is ruled in certain cases partially, and less often, fully unsubstantiated by the court of appeals. The reasons for unsubstantiatedness originate on the one hand from deficiencies of verification, and on the other hand, in case of

using the evidence at the primary court, from procedural errors. By-passing the use of evidence can also lead to unsubstantiatedness, as it can lead to the absence of the evaluation of relevant evidence.

This assumption has also been verified. The empirical surveys, my direct observations, the reviewed cases – along with the theoretical background and the dogmatic examination – provided an affirmation that those statements of facts of primary decisions that are revised on secondary level are in certain cases partially, and less often, fully unsubstantiated. Partial, less severe unsubstantiatedness is relatively often established by the court of appeals. Cassation, as reflected by the empirical surveys and considering statistical data, is relatively uncommon, and is pushed more and more in the background as a result of the exemplary decisions of the Supreme Court of Justice made in the extraordinary remedy procedure of appeal on legal grounds. Unsubstantiatedness originates primarily from deficiencies and errors of verification. Lack of detection and related deficiency is typical, the reason for which is that the court did not examine an otherwise available evidence related to a certain important fact, or did not examine the related evidence to the expected extent, or did not resolve contradiction between relevant pieces of evidence. Theoretical research, dogmatic approach and empirical examination confirmed unanimously that lack of detection can primarily be connected to errors of verification.

On the other hand, lack of detection can be the result of a procedural error. If the court builds facts upon evidence obtained or examined while violating the prohibition on proof, the court of appeals cannot build facts upon such evidence after finding out about the error, thus, relevant facts will lack ground of proof, so the facts of the case remain undetected. Furthermore, neglecting the use of evidence can generate – mainly partial – unsubstantiatedness that is realized in lack of detection. Accordingly, the observation of procedural rules, especially the careful observation of verificational standards, has a significant influence on the court when establishing the facts of the case, and thus, on the creation of reasons for unsubstantiatedness as well.

The reasons for unsubstantiatedness can be remedied on a relatively wide scale in the secondary procedure, and in a more limited way in the tertiary procedure. In our criminal procedure based on continental mixed-system traditions, the terms of the revision serving the

elimination of unsubstantiatedness can be regulated by appropriately balancing officiality and the client's right of disposal (being bound to legal remedy).

I find this assumption validated as well, as unsubstantiatedness can indeed be remedied on a relatively wide scale in the secondary procedure. The court of appeal is entitled to conduct a verification, to examine certain evidence directly, or even to take evidence on a wide scale, which is a key factor in eliminating unsubstantiatedness. The court of appeal can establish a different statement of facts in favor of the accused due to its reformatory right, which might lead to the acquittal of the accused. However, the law currently in force does not allow such a great reformation at the expense of the accused, but the codification of the CP may lead to a breakthrough in this question, and – while breaking with the Hungarian tradition of litigation – will bestow the rights of the judge of fact upon the court of appeal.

Then again, the reasons for unsubstantiatedness can be remedied to a more limited extent in the tertiary procedure according to the law in force. The main reason for this is that there is no verification in the tertiary procedure, thus, means for litigation are significantly more scarce compared to the secondary procedure, as for example, there is no legal possibility to eliminate the lack of detection of an important fact – the prevention of which typically requires verification. In my opinion, it is only possible to eliminate partial, less severe unsubstantiatedness during the tertiary procedure, which originates mainly from deficiency, partial contradiction to documentary evidence or incorrect factual conclusion. A further limitation is that the law currently in force does specifically not establish the possibility of great reformation in favor of the accused either in the tertiary procedure. Different from other viewpoints in this regard, but my opinion is that based on the authorization of Section 385 of the CP, according to the norms of the secondary procedure, a decision in favor of the accused is not ruled out. Regardless of that, it is suggested *de lege ferenda*, that the procedural law should specifically enable also in the tertiary procedure the establishment of a different statement of facts at least in favor of the accused, in other words, the acquittal of the accused along the substantive modification of the statement of facts based on the decision of the secondary court.

In connection with the elimination of unsubstantiatedness, the terms of revision and the consequential decisional options of the court of appeal can be regulated by appropriately balancing officiality and being bound to legal remedy. The procedural law currently in force

does not have this balance yet, as the weight of officiality is too significant, and in the main questions of penal law, full revision is a factor that works against this balance. Thus, it is a task for legislation to establish a system of norms on secondary level, where the terms of revision, and in implicit connection with that, the decision-making options and duties of the court of appeal are determined by the course of legal remedy. The codificational material of the new CP is already pointing toward this balance. For the sake of preventing the protraction of procedures, of lowering both the number of invalidations and the workload of the primary and secondary court, I see it reasonable to have a regulation which makes sure that the course of legal remedy determines revision. And the principle of officiality prevails due to the fact that the court of appeal examines the reasons for absolute invalidation irrespective of the reason and goal of the appeal. In my opinion, a procedure like this would be in accordance with the European standards, would qualify as fair, and would meet the social expectations that aim for penal judgment that is effective, fast, practical and professional. It is necessary to establish a legal background which enables us to avoid the inception of so-called "gargantuan" trials, and the duty of writing decisions that total up to hundreds or even thousands of pages with months of work. In connection with this, I am emphasizing *de lege ferenda* that it would be logical to keep the size of the reasoning of the court decision within sensible limits, as today, with the growing number of huge cases, one cannot ensure timely decision-making if the judge needs to justify all provisions in a detailed manner regardless of the course of the appeal.

Now that the new CP has been formulated, I believe that a bigger reformation of the criminal procedure is not going to happen until a certain time – the provisions of the new code will prove their durability or the necessity for change in practice. In spite of the closure of codification however, it is reasonable to summarize the modifications and suggestions that could improve the effectiveness of criminal procedure while still protecting guaranteed principles.

For legislation

Regarding the subject of verification and the duty of the court to detect the facts of the case, it would be reasonable to order the pursuit of truth at least as an expectation, instead of the restriction as to the establishment of the facts of the case "in the prosecutorial framework."

I still consider it reasonable for the legislator to formulate substantiatedness in a positive sense in the law of criminal procedure. The dissertation might provide a theoretical basis for determining the main elements of this cardinal legal institute, while considering practical experience as well.

I approve of the legal separation of full and partial unsubstantiatedness, but in my opinion, the scope of full unsubstantiatedness had been ruled too narrow. As I see it, false factual conclusions concerning central facts can also lead to a full decision of voiding a revised judgment, the possibility of which should be secured by law.

Only judicial practice will reveal whether the bestowing of the role of the judge of fact upon the court of appeal and the initiation of the great factual reformation at the expense of the accused will speed up and practicalize criminal procedure or not. However, I still sustain as seen above as per Tibor Király, that fundamentally the primary court qualifies as judge of fact, and it cannot be the duty of the secondary court to repeat primary verification and re-evaluate the structure of evidence in case of a factual or litigation error that is already amendable according to the new law. This is definitely something for legislation to think over in the future.

In my opinion, the introduction of the possibility to appeal against the injunction that repeals due to unsubstantiatedness does not speed up the procedure, and it would definitely be necessary in the future to examine in light of practical experience whether this new solution, that is fundamentally "alien" to the system of Hungarian criminal procedure, is worth to be maintained or not.

It would be justified to permit in the tertiary procedure to get to know the hearing of the accused in the secondary procedure, and also, the initiation of the great factual reformation in favor of the accused without the requirement of interpretation.

For law enforcement

The law enforcer is bound by law, especially in a branch of law where expansive interpretation and the use of analogies are not allowed. However, laws cannot regulate each and every life event or litigious situation, thus, judicial practice will keep on having a huge

significance, primarily the examples of the Supreme Court of Justice originating from its constitutional duties. The influence of the Supreme Court on the birth of the new law is indisputable, I see however that it is continuously necessary in the future for our main judicial forum to examine whether its suggestions supporting the great factual reformation – especially the possibilities of the prosecutor for appeal that border on "trial renewal" – are really appropriate means for speeding up the procedure and lowering the number of repeals. Great reformation may be an effective tool, but the new regulation must not allow the secondary court to "take over" the fact-establishing (judge of fact) role of primary court – my "faith" in this is strengthened by my decade-long judicial experience at primary and appeal courts.

For legal science

After creating and putting the new CP into force, legal science will have a huge task to deal with. Many new legal institutions have been introduced that were not present in Hungarian law so far, and in addition to this, legal institutes that were rock-solid for decades (substantiatedness, reasons for unsubstantiatedness, the remedy of unsubstantiatedness in the appeal procedure, the contestability of the repealing injunction) are changing significantly, and legal science has to react to these changes, and will do so in my opinion. I consider it especially important to carefully analyze great factual reformation at the expense of the accused and restriction as to the facts of the case after gaining practical experience. Hungarian legal literature has a rich collection of analysis regarding legal institutes that formulate the static part of criminal procedure (personnel of procedure, fundamental rights, coercive measures, general rules of verification), however, I think that the establishment of the facts of the case, substantiatedness and the remedy of unsubstantiatedness are legal fields that have been slightly neglected from a theoretical point of view, and to which legal science needs to pay more attention, in order to show the proper way for legislation and law enforcement as well.

Registry number: DEENK/142/2018.PL
Subject: PhD Publikációs Lista

Candidate: Tamás Háger
Neptun ID: TYT06M
Doctoral School: Géza Marton Doctoral School of Legal Studies
MTMT ID: 10038596

List of publications related to the dissertation

Articles, studies (41)

- Háger, T.:** A büntetőítélet iratellenességből fakadó részbeni megalapozatlansága, a tényhiba kiküszöbölése a másodfokú büntetőeljárásban.
Jogtudományi Közöny 73 (4), 210-213, 2018. ISSN: 0021-7166.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
- Háger, T.:** A terhelti figyelmeztetés és joghatásai a vádlott kihallgatásakor az elsőfokú bírósági tárgyaláson az új büntetőeljárás törvény rendelkezései alapján.
Büntetőjogi Szemle 7 (1), 36-42, 2018. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C
- Háger, T.:** A tényállás megállapításának hiánya és a ténymegállapítások hiányosságai a büntetőügyben.
Ügyvédek Lapja 57 (1), 6-8, 2018. ISSN: 1216-9102.
- Háger, T.:** A megalapozottság és a megalapozatlanság a harmadfokú büntetőeljárásban, a megalapozatlanság jogkövetkezményei.
Büntetőjogi Szemle 6 (2), 78-85, 2017. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C
- Háger, T.:** A tényállás megállapítása a büntetőperben, a tudati tények megjelenése a tényállásban.
Jura 23 (1), 238-246, 2017. ISSN: 1218-0793.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
- Háger, T.:** A bizonyítás és a terhelti vallomás egyes kérdései.
In: *Tanulmányok a Debreceni Ítéltábla 10 éves évfordulójára*. Szerk.: Szilágyiné Karsai Andrea, Elek Balázs, Debreceni Ítéltábla, Debrecen, 160-168, 2016. ISBN: 9789631248388

7. **Háger, T.:** A környezet alkotmányos és büntetőjogi védelme, különös tekintettel a vizek élővilágának oltalmára.
Büntetőjogi Szemle 4 (1-2), 27-37, 2016. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C
8. **Háger, T.:** A bizonyítási kísérlet kriminál-taktikájának hatása a bírói döntésre az élet elleni bűnügyekben.
Jogtudományi Közlöny 70 (4), 218-225, 2015. ISSN: 0021-7166.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
9. **Háger, T.:** A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezések mint alapvető alkotmányos, garanciális szabályok.
Büntetőjogi Szemle 4 (3), 68-75, 2015. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C
10. **Háger, T.:** A demokrácia fontos alappillérei, a bírói függetlenség és a tisztességes eljárás: "Fair trial and judicial independence".
Jogtudományi Közlöny 70 (3), 167-170, 2015. ISSN: 0021-7166.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
11. **Háger, T.:** A tényálláshoz kötöttség kérdései a büntetőperben.
In: Úton a bírói meggyőződés felé: a készülő büntetőeljárás törvény kodifikációja. Szerk.: Elek Balázs, Miskolczi Barna, Print-art Press, Debrecen, 127-139, 2015. ISBN: 9789638996367
12. **Háger, T.:** Az igazság keresése a büntetőperben.
In: Az ítélőmesterség dilemmái : tanulmányok Dr. Remes Zoltán bíró emlékére. Szerk.: Elek Balázs, Fázsi László, Printart-Press, Debrecen, 141-158, 2015. ISBN: 9789638996343
13. **Háger, T.:** Publicity as one of the safeguards of fair trial in criminal procedure.
Curentul Juridic. 60 (1), 199-214, 2015. ISSN: 1224-9173.
14. **Háger, T.:** A bírói meggyőződés, szubjektív elemek a büntető ítékezésben.
Jura 20 (2), 72-78, 2014. ISSN: 1218-0793.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
15. **Háger, T.:** A harmadfokú büntetőeljárás egyes központi kérdései, különös tekintettel a harmadfokú bíróság ügydöntő határozataira.
Miskolci Jogi Szemle 9 (2), 29-48, 2014. ISSN: 1788-0386.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
16. **Háger, T.:** A határozat, a jogorvoslat és a jogerő egyes kérdései a büntetőperben.
In: Igazság, ideál és valóság : tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Elek Balázs, Háger Tamás, Tóth Andrea Noémi, DE ÁJK Büntető Eljárásjogi Tanszék, Debrecen, 182-195, 2014. ISBN: 9789634736745

17. **Háger, T.:** A költségvetési csalás pénzügyi, anyagi jogi és bizonyítási alapjai, különös tekintettel a terhelt vallomására.
Jogelméleti Szemle 1, 20-37, 2014. ISSN: 1588-080X.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: D
18. **Háger, T.:** A magyar büntető igazságszolgáltatás az államalapítást követő első századokban a római és az európai jogfejlődés tükrében.
Debreceni Jogi Műhely 11 (1-2), [1-29], 2014. ISSN: 1786-5158.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: D
19. **Háger, T.:** A nyilvánosság mint a tisztességes eljárás egyik garanciája a büntetőperben.
Pro Futuro 4 (1), 46-61, 2014. ISSN: 2063-1987.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
20. **Háger, T.:** A terhelti vallomás mint személyi bizonyíték a nyomozásban.
Belügyi Szemle 62 (11), 22-38, 2014. ISSN: 2062-9494.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
21. **Háger, T.:** Abszolút eljárási szabálysértések az elsőfokú büntetőperben.
Büntetőjogi Szemle 3 (2), 49-56, 2014. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C
22. **Háger, T.:** Egyes elhárítható tanúvallomási akadályok a büntetőperben: (A hozzátartozói viszonytal és az önvádra kötelezés tilalmával összefüggő mentességi okok).
Magyar Jog 61 (7-8), 425-432, 2014. ISSN: 0025-0147.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
23. **Háger, T.:** Gondolatok a büntetőeljárás fogalmáról és a bizonyítás elméleti háttéréről.
Iustum Aequum Salutare 10 (3), 51-64, 2014. ISSN: 1787-3223.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
24. Szerk. Elek, B., **Háger, T.**, Tóth, A. N.: Igazság, ideál és valóság: tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére. DE ÁJK Büntető Eljárásjogi Tanszék, Debrecen, 385 p., 2014. ISBN: 9789634736745
25. **Háger, T.:** Védői pozícióból a tanú eljárási helyzetébe?
Magyar Jog 61 (1), 11-15, 2014. ISSN: 0025-0147.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
26. Törő, B., **Háger, T.:** A fellebbezés elintézése a harmadfokú büntetőeljárásban.
Debreceni Jogi Műhely. 10 (3), 120-137, 2013. EISSN: 1786-5158.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

27. **Háger, T.:** A megalapozatlanság kiküszöböléséhez vezető folyamat a másodfokú büntetőperben.
Jogelméleti Szemle. 2, 29-43, 2013. ISSN: 1588-080X.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: D
28. **Háger, T.:** A másodfellebbezés joghatálya, a felülbírálat terjedelme és a tényálláshoz kötöttség a harmadfokú bírósági eljárásban.
Büntetőjogi Szemle 2 (1-2.), 19-29, 2013. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C
29. Tóth, A. N., **Háger, T.:** A terhelt vallomása a büntetőeljárás bírósági szakaszában, egyes eljárási szabálysértések megítélése.
Miskolci Jogi Szemle 8 (2), 78-91, 2013. ISSN: 1788-0386.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
30. **Háger, T.:** Az érdekellentétben megnyilvánuló védői kizárási ok a büntetőeljárásban.
Ügyvédek Lapja 1 (2), 2-6, 2013. ISSN: 1216-9102.
31. **Háger, T.:** Az ítéleti tényállás megalapozottságával kapcsolatos egyes kérdések a büntetőperben.
Jogelméleti Szemle. 2 (1), 31-44, 2013. ISSN: 1588-080X.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: D
32. **Háger, T.:** Az ügyvédi titoktartással kapcsolatos relatív tanúvallomási akadály a büntetőperben.
Jura 2, 61-66, 2013. ISSN: 1218-0793.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
33. **Háger, T.:** Gondolatok Jerome Frank Bíráskodás az elme ítélszéke előtt című válogatott írásairól.
Jogelméleti Szemle 14 (4), [1-17], 2013. ISSN: 1588-080X.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: D
34. **Háger, T.:** Védelem a kiemelt jelentőségű büntetőügyekben.
Ügyvédek Lapja 1 (5), 14-17, 2013. ISSN: 1216-9102.
35. **Háger, T.:** Új tényállás a büntető törvényben: a tanúvallomás jogosulatlan megtagadása.
Büntetőjogi Szemle 2 (3), 36-43, 2013. ISSN: 2063-8183.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C
36. Tóth, A. N., **Háger, T.:** A szakértői bizonyítással kapcsolatos eljárási szabálysértések és azok jogkövetelményei a büntetőperben.
In: *Az orvossalakértő a büntetőeljárásban.* Szerk.: Elek Balázs, Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke, Debrecen, 87-98, 2012. ISBN: 9879634735496

37. Kardos, S., **Háger, T.**: Az első fokon megállapított tényállás megalapozatlanságának orvoslása - a tényálláshoz kötöttség elve [Be 351-352].
Debreceni Jogi Műhely. 8 (2), [1-4], 2011. EISSN: 1786-5158.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: D
38. **Háger, T.**, Bencze, M.: Gondolatok a tanút a büntetőperben megillető relatív mentességi jogról.
Bírák Lapja 26 (1), 93-99, 2007. ISSN: 1217-0224.
39. **Háger, T.**, Bencze, M.: A bizonyítási eszközök néhány problémája a magyar büntetőeljárásban.
Bírák Lapja 2, 105-115, 2006. ISSN: 1217-0224.
40. Kardos, S., Gömöri, O., **Háger, T.**: A debreceni Ítéltábla indítványa az Alkotmánybírósághoz.
Fundamentum 10 (1), 113-118, 2006. ISSN: 1417-2844.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
41. **Háger, T.**, Bencze, M.: Miranda és társai vs. bizonyítási gyakorlat a magyar büntetőeljárásban.
Kontroll. 1, 22-32, 2006. ISSN: 1785-2730.

List of other publications

Articles, studies (10)

42. Elek, B., **Háger, T.**: A perbíró dilemmája az alkalmazandó büntető törvényről.
Ügyvédek Lapja 1 (3), 2-5, 2014. ISSN: 1216-9102.
43. Elek, B., **Háger, T.**: Köszöntő.
In: Igazság, ideál és valóság : tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére.
Szerk.: Elek Balázs, Háger Tamás, Tóth Andrea Noémi, DE ÁJK Büntető Eljárásjogi
Tanszék, Debrecen, 7, 2014. ISBN: 9789634736745
44. **Háger, T.**: A jogerő és a végrehajthatóság fontos kérdései a büntetőperben - recenzió Elek
Balázs A jogerő a büntetőeljárásban című monográfiájához.
Ügyészek Lapja 2, 73-80, 2013. ISSN: 1217-7059.
45. **Háger, T.**: Új szabadságelvonással járó szankció a büntető törvényben (Gondolatok az
elzárásról).
In: Doktoranduszok fóruma : Miskolc, 2013. november 7. : Állam- és Jogtudományi Kar
szekciókiadványa. Szerk.: Stipta István, ME Tudományszervezési és Nk. Oszt., Miskolc, 99-
104, 2013.

46. Kardos, S., **Háger, T.**: A bírói határozat végrehajthatósága, a határozat jogerősítő záradékkal való ellátása.
Debreceni Jogi Műhely. 8 (2), [1-14], 2011. EISSN: 1786-5158.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: D
47. **Háger, T.**: A büntetőeljárásban a másodfokú tárgyalás és nyilvános ülés, valamint a harmadfokú nyilvános ülés lefolytatása és jegyzőkönyvezése. [Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar], [Miskolc], 20 p., 2011.
48. **Háger, T.**: A tárgyalás előkészítésének egyes kérdései az elsőfokú büntetőeljárásban. [Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar], [Miskolc], 13 p., 2011.
49. Kardos, S., **Háger, T.**: Büntetőperben a másodfokú határozatok szerkesztése. [Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar], [Miskolc], 15 p., 2011.
50. Lakatos, Z., **Háger, T.**: A büntető elsőfokú tárgyalás menetrendje, jegyzőkönyvi mintája. [Debreceni Ítéltábla], [Debrecen], [50 p.], 2006.
51. Kardos, S., **Háger, T.**: A büntető másodfokú határozatok, perújítási határozatok. [Debreceni Ítéltábla], [Debrecen], [50 p.], 2006.

By the directives of HAS Committee on Legal and Political Sciences:
Publications in periodicals level „A”: 14, related to the dissertation: 14.
Publications in periodicals level „D”: 8, related to the dissertation: 7
Publications in periodicals level „C”: 7, related to the dissertation: 7

The Candidate's publication data submitted to the iDEa Tudóstér have been validated by DEENK on the basis of Web of Science, Scopus and Journal Citation Report (Impact Factor) databases.

08 May, 2018

